

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

FRAȚIUNEA PARTIDULUI LIBERAL DEMOCRAT DIN MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

22 aprilie 2014

FLD nr. 10

Biroului Permanent al Parlamentului

În temeiul art. 73 al Constituției Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de lege pentru completarea articolului 60 al Codului penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002.

- Anexă:** 1. Proiectul legii
2. Nota informativă

Deputați în Parlament

Placaru Nicolae / Placaru
N. Salimone
... / ...
V. Stolep
V. Ghilețchi

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI

REPUBLICA MOLDOVA

02 04 135 19

Proiect

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru completarea articolului 60 din Codul Penal al

Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – La articolul 60 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74, art.195), cu modificările și completările ulterioare, alineatul (8) se completează în final cu cuvintele „indiferent de data la care au fost săvârșite”.

Art. II. - Prin derogare de la prevederile articolul 60 din Codul Penal al Republicii Moldova, prescripția tragerii la răspundere penală nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiuni de abuz de putere sau abuz de serviciu, exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu ori neglijență în serviciu, în timpul evenimentelor din 7 aprilie 2009 sau care au legătură cu aceste evenimente, pentru care, la data intrării în vigoare a acestei legi, nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală.”.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Notă informativă
la proiectul Legii pentru completarea articolului 60 din
Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002

Prezentul proiect de lege pentru completarea art.60 Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002, este elaborat și înaintat în temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Legea nr.797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, acte care stabilesc dreptul de inițiativă legislativă a Deputatului în Parlamentul Republicii Moldova. La fel, proiectul este elaborat în conformitate cu Legea nr.780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative.

Avînd în vedere conținutul prezentului proiect și specificul de reglementare a relațiilor social-juridice, acesta se încadrează în categoria actelor legislative organice, iar implementarea prezentului proiect nu va necesita surse financiare suplimentare.

Realitățile sociale și juridice ce reprezintă condițiile de bază care au servit motiv de elaborare a prezentului proiect de completare a Codului penal este faptul că, în scurt timp se vor împlini cinci ani de la tragicele evenimente din aprilie 2009. Cu regret, pînă în prezent organele de drept și instanțele de judecată nu au reușit să stabilească și să trage la răspundere penală acele persoane care se fac vinovate de maltratarea tinerilor și vandalizarea instituțiilor statului.

Conform art.60 din Codul penal al Republicii Moldova - „Prescripția tragerii la răspundere penală”, *peste cinci ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave, persoana se eliberează de răspundere penală.*

În această categorie intră mai multe infracțiuni comise în timpul evenimentelor din aprilie 2009 cum ar fi: *abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, neglijența în serviciu, tortura și tratamentele inumane sau degradante.*

Consecințele în acest caz ar fi că infracțiunile comise în timpul evenimentelor din aprilie 2009 *vor fi prescrise definitiv prin efectul legii*, astfel nu se va mai putea atrage la răspundere penală a acelor făptuitori. Cu alte cuvinte, după expirarea acestui termen, persoanele în cauză nu vor mai putea fi pedepsite penal, chiar dacă, în instanța de judecată, s-ar demonstra și s-ar constata vinovăția lor.

În aceste condiții, și luînd în considerare complexitatea dosarelor legate de evenimentele din aprilie 2009, prin această inițiativă legislativă se propune să fie înlăturată prescripția de tragere la răspundere penală a persoanelor în cazul infracțiunilor de abuz de putere sau abuz de serviciu, exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, neglijența în serviciu, comise în timpul evenimentelor din 7 aprilie 2009 sau care au legătură acestea, pentru care, la data intrării în vigoare a acestei dispoziții, nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală.

Altfel spus, prelungirea sau înlăturarea termenelor de prescripție, atîta vreme cît nu s-au împlinit, este posibilă și se întemeiază pe obligația legală a autorului infracțiunii de a răspunde oricînd, pentru consecințele faptei sale. Din aceste motive, dacă termenul de prescripție nu este împlinit la data intrării în vigoare a noii legi, această nouă lege poate reglementa consecințele încă neepuizate ale faptei trecute, deci poate reglementa, ca lege activă și nu retroactivă, regimul prescripțiilor aflate în curs.

Printre altele, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în *Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei*, a decis că, *extinderea termenului de prescripție pentru infracțiunile săvîrșite anterior, dar pentru care, la intrarea în vigoare a legii noi, nu se împlinise încă termenul de prescripție*

este în acord cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și nu încalcă principiul neretroactivității (art.7 alin.1). Înalțul For de la Strasbourg a decis că nu s-a încălcat principiul neretroactivității legii penale, întrucât noua lege nu a modificat conținutul incriminării (condițiile pentru care fapta să fie considerată infracțiune și pedeapsa aplicabilă). Curtea a menționat expres că art.7 din Convenție nu interzice extinderea termenului de prescripție și aplicarea imediată a noii reglementări.

Soluția legislativă propusă nu reprezintă un caz clasic de retroactivitate. Retroactivitatea este interzisă sub două aspecte: (i) să nu pedepsești astăzi pe cineva pentru o faptă care nu era infracțiune și nu era pedepsită la data când a fost comisă; și (ii) să nu aplici unei persoane o pedeapsă mai mare decât cea prevăzută de legea la data comiterii infracțiunii. Or, prezentul proiect nu introduce spre exemplu infracțiunea de tortură (tortura a fost mereu o infracțiune pedepsită de lege) și nici nu mărește sau agravează pedeapsa pentru omor. Aceasta este și motivarea Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat în jurisprudența sa că, **principiul neretroactivității nu se încalcă prin prelungirea sau eliminarea prescripției.**

Practica altor state și jurisprudența CtEDO

În dreptul german, instituția prescripției, atât a răspunderii penale, cât și a executării pedepsei, este reglementată în Codul penal. Discuțiile privind natura prescripției s-au accentuat în preajma anului 1965, când se împlinea termenul de prescripție pentru asasinatele comise în timpul regimului național-socialist. Soluția găsită atunci, prin Legea din 13 aprilie 1965, a fost aceea de a considera că termenul de prescripție pentru aceste fapte a fost suspendat în perioada 8 mai 1945-31 decembrie 1949, începând să curgă de la 1 ianuarie 1950. Mai târziu, când termenele de prescripție erau iarăși pe punctul de a se împlini, a fost consacrată legislativ imprescriptibilitatea pentru infracțiunile pentru care legea stabilea pedeapsa detențiunii pe viață, și anume infracțiunile de genocid și de omor calificat, prevăzându-se expres aplicarea noului regim și cu privire la faptele al căror termen de prescripție nu se împlinise la data intrării în vigoare a legii noi. Astfel, atât dispozițiile privind suspendarea cursului prescripției, cât și cele referitoare la imprescriptibilitate au fost condiționate de neîmplinirea termenelor anterioare de prescripție.

În dreptul francez, soluția tradițională era considerarea ca aparținând procedurii penale a dispozițiilor privind prescripția răspunderii penale, respectiv dreptului penal substanțial a prevederilor referitoare la prescripția executării pedepsei. Codul penal, intrat în vigoare în 1994, în forma inițială, a suprimat această diferență de regim, prevăzând în art.112-2 că dispozițiile privind prescripția se aplică și prescripțiilor neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi, cu excepția situațiilor în care ar conduce la o agravare a situației celui în cauză, supunând, prin urmare, reglementările privitoare la prescripție principiului aplicării legii penale mai favorabile. După 10 ani, prin legea din 9 martie 2004, legiuitorul francez, prin modificarea Codului penal, a schimbat această regulă, stabilind că legile referitoare la prescripția acțiunii publice și la prescripția pedepselor atunci când termenul de prescripție nu s-a împlinit sunt aplicabile imediat, deci și în ipoteza în care infracțiunile au fost comise înainte de intrarea în vigoare a legilor.

În Elveția, prescripția este reglementată în Codul penal, care prevede expres aplicarea unor noi dispoziții din materia prescripției, mai severe, inclusiv pentru infracțiuni comise anterior, dacă termenul de prescripție pentru acestea nu s-a împlinit încă. Dreptul elvețian consacră, prin urmare, regula potrivit căreia dispoziții legale noi pot modifica termene de prescripție aflate în curs, pe motiv că asemenea reglementări nu au efect retroactiv. Interdicția de a contraveni principiului neretroactivității nu se aplică decât modificărilor referitoare la elementele constitutive ale infracțiunii și la pedeapsă, iar nu și celor privind reglementarea prescripției.

În Suedia, Codul penal a suferit modificări, în anul 2010, cu privire la regimul prescripției, legile de modificare cuprinzând dispoziții expres care stabilesc aplicarea noilor reglementări și infracțiunilor comise anterior, dacă termenul de prescripție încă nu s-a împlinit.

În fine, în Belgia, Curtea de Casație a consacrat principiul potrivit căruia legile care prelungesc termenele de prescripție a acțiunii penale sunt de aplicare imediată și sunt incidente și în cazul tuturor procedurilor promovate înainte de intrarea acestora în vigoare, care la această dată nu erau încă prescrise.

Doctrina din țările mai sus menționate consideră prescripția o instituție de drept procesual, indiferent unde este situată reglementarea ei - în codul penal sau în codul de procedură penală -, astfel încât prescripția este supusă regulii aplicării imediate a legii noi, ce guvernează aplicarea în timp a normelor de procedură. Pentru fundamentarea acestei calificări a prescripției, se arată că atât inculpatul, cât și condamnatul nu au un drept câștigat cu privire la timpul cât ar trebui să se sustragă, primul - de la judecată, iar cel de-al doilea - de la executarea pedepsei, pentru a fi exonerati de răspundere, respectiv de efectele acesteia. În plus, existența cauzelor de întrerupere a cursului prescripției, care nu depind, de regulă, de voința celui în cauză, confirmă faptul că autorul nu poate avea o așteptare certă cu privire la durata de timp în care se prescrie răspunderea pentru fapta sa.

În ceea ce privește **jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului**, aceasta a stabilit că, dacă legea națională a unui stat consideră o regulă în materie de prescripție penală ca fiind mai degrabă de procedură decât de fond, este posibilă modificarea acelei reguli cu scopul de a prelungi termenul de prescripție în ceea ce privește infracțiunile pentru care nu s-a împlinit deja acest termen la momentul modificării.

Astfel, prin Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în *Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei*, paragrafele 147-149, Curtea de la Strasbourg a statuat că, prelungirea termenului de prescripție nu implică o încălcare a drepturilor garantate de art.7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât nu se poate interpreta această dispoziție ca împiedicând prelungirea, prin efectul aplicării imediate a unei legi de procedură, a termenelor de prescripție atunci când faptele imputate nu fuseseră niciodată prescrise. În numeroase rânduri, instanța europeană a amintit că normele privind neretroactivitatea legii penale prevăzute de art.7 din Convenție se aplică numai dispozițiilor care definesc infracțiunile și pedepsele pentru acestea. În același timp, Curtea a considerat că este rezonabil ca instanțele naționale să aplice principiul *tempus regit actum* cu privire la legile de procedură.

La fel, pe lângă hotărârea pronunțată în *Cauza Coëme și alții împotriva Belgiei*, precitată, sunt de menționat și Decizia din 12 februarie 2004, pronunțată în *Cauza Mione împotriva Italiei*, și Decizia din 10 iulie 2007, pronunțată în *Cauza Rasnik împotriva Italiei*, ambele referitoare la noi reglementări privind termenele pentru exercitarea unor căi de atac, și Decizia din 12 aprilie 2007, pronunțată în *Cauza Martelli împotriva Italiei*, privind aplicarea unei legi care stabilește noi reguli de apreciere a probelor.

În același sens este și punctul de vedere formulat ca *amicus curiae* de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Venetia), la solicitarea Curții Constituționale a Georgiei, cu privire la retroactivitatea regulilor în materie de prescripție, adoptat de Comisie la cea de a 78-a sesiune plenară (Venetia, 13-14 martie 2009), prin care aceasta evocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a stabilit că, dacă legea națională a unui stat consideră o regulă în materie de prescripție ca fiind mai degrabă de procedură decât de fond, este permisă modificarea acelei reguli cu scopul de a prelungi

termenul de prescripție cu efect retroactiv în ceea ce privește infracțiunile pentru care nu se împlinise termenul de prescripție la momentul modificării.

Cu titlu de exemplu se menționează și Decizia Nr.511 din 12 decembrie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.125 alin.3 din Codul penal al României, prin care Curtea Constituțională a României a declarat constituționale prevederi similare cu cele propuse prin prezentul proiect de lege.

Din analiza de drept comparat, se observă existența în legislația unor țări europene a normelor care reglementează aplicarea imediată a dispozițiilor din materia prescripției, mai severe, inclusiv pentru infracțiuni comise anterior, dacă termenul de prescripție pentru acestea nu s-a împlinit încă. Astfel, potrivit celor arătate mai sus, asemenea prevederi există în legislația germană, franceză, elvețiană, română, suedeză și belgiană, chiar și în cazul în care sediul materiei prescripției este situat în codul penal al statului respectiv, astfel soluția propusă prin prezentul proiect de lege fiind identică cu cea din legislațiile invocate.

Toate aceste reglementări consacră, la nivel de lege, teoria „retroactivității neautentice”, așa cum a fost aceasta definită în jurisprudența Curții Constituționale Federale a Germaniei, dispozițiile de modificare a termenelor de prescripție producând efecte juridice numai pentru situații actuale, încă nefinalizate la data intrării în vigoare a noii legi.

Soluția legislativă propusă privește declararea imprescriptibilității tragerii la răspundere penală în cazul infracțiunilor comise sau care au legătură cu evenimentele din aprilie 2009, care, dată fiind gravitatea atingerii aduse valorilor sociale ocrotite prin incriminarea lor, reclamă nevoia unei reacții ferme din partea statului, o nevoie de dreptate ce nu se stinge prin simpla scurgere a vremii de la data săvârșirii lor. Memoria unor astfel de fapte nu se estompează cu trecerea timpului cuprins în întinderea obișnuită a unui termen de prescripție, iar reacția din partea comunității constituie atât o datorie de conștiință, cât și o dovadă de respect față de victimele acestor evenimente.

Într-o atare situație, legiuitorul are de ales între principiul securității raporturilor juridice și echitatea juridică, ambele componente fundamentale ale statului de drept. Fiind sarcina legiuitorului să decidă cărui principiu îi acordă prevalență, acesta, fără a interveni arbitrar și ținând seama de valoarea primordială a dreptului la viață din Constituție, este judicios să opteze pentru aplicarea imediată a dispozițiilor din materia prescripției, mai severe, inclusiv pentru infracțiuni comise anterior, pentru care termenul de prescripție nu s-a împlinit încă.

După adoptarea proiectului și implementarea amendamentelor se preconizează un impact social-juridic pozitiv, deoarece organele de drept ale Republicii Moldova vor avea instrumentarul legal necesar să elucideze pînă la capăt cine și în ce mod se face vinovat de consecințele evenimentelor din aprilie 2009 și să atragă respectiv la răspundere penale făptuitorii.

Deputați în Parlament

Mary
 R. Williams
 June
 V. G. Giletti
 Haver